

Рівненський державний гуманітарний університет
Історико-соціологічний факультет
Кафедра політичних наук

УДК 32.001.76
ББК 66.0
П 50

**ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: СВІТОВИЙ ТА
ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.** Матеріали II міжвузівської
науково-практичної конференції молодих політологів.
24 листопада 2010 р. – Рівне: РДГУ, 2011. – 194 с.

ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

**Матеріали II міжвузівської науково-практичної
конференції молодих політологів**

24 листопада 2010 р.

Ухвалено до друку рішенням кафедри політичних наук РДГУ.
Протокол № 2 від 17 лютого 2011 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011

Рівне – 2011

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

<i>Мельник Алла</i>	Політика пам'яті особистості	9
<i>Сайгафарова Елеонора</i>	Середній клас як основа стабільного розвитку сучасної України	11
<i>Малиновська Наталія</i>	Політика європейських держав щодо іммігрантів-мусульман	13
<i>Макарук Надія</i>	Агенти політичної соціалізації студентської молоді в Україні	16

СЕКЦІЯ 1. Теоретичні аспекти аналізу політичної модернізації

<i>Байрак Сергій</i>	Інститути громадянського суспільства і держава	19
<i>Гаврилюк Світлана</i>	Маніпулятивна складова політичної влади	21
<i>Кац Еліна</i>	Інформаційний простір і побудова громадянського суспільства	23
<i>Куницька Ганна, Троценко Валерій</i>	Проблема більшості та меншості в теорії демократії	26
<i>Мишляєв Тарас</i>	Членство в Євросоюзі як чинник трансформації національних політичних систем	28
<i>Мельник Ірина</i>	Сутність і різновиди політичного екстремізму	30
<i>Патлашинська Ірина</i>	Типологічні особливості миротворчої діяльності	33
<i>Венгринюк Лілія</i>	Статус нації як інституційованої форми та випадкове явище Роджерса Брюейкера	36

<i>Камзьол Валентина</i>	Інформаційне забезпечення діяльності громадських організацій	39
<i>Криворучко Наталія</i>	Тоталітаризм і XXI століття	42
<i>Герасимчук Іванна</i>	Роль партій у політичній модернізації суспільства	45
<i>Левчук Юрій</i>	Авторитарна і демократична моделі політичної модернізації	47
<i>Горбатюк Катерина</i>	Демократія і неопатримоніалізм у сучасних теоріях політичного розвитку	49
<i>Гривіцький Вадим</i>	Розвиток пеніцітарної системи в умовах модернізації	51
<i>Житнік Олена</i>	Основні технології формування іміджу політичного лідера	54
<i>Левіцький Андрій</i>	Сучасні інформаційні технології як чинник демократизації	56
<i>Осадчук Олена</i>	Політичний імідж як технологія	60
<i>Стельмах Валерій</i>	Механізми представницької демократії	62
СЕКЦІЯ 2. Політична модернізація: міжнародний та регіональний досвід		
<i>Бойківський Любомир</i>	Лібералізація газового ринку ЄС: виклик для Росії	65
<i>Генега Ірина</i>	Концептуальні засади зовнішньої політики Російської Федерації	68
<i>Коваленко Людмила</i>	Європейський союз: нормативно-правове забезпечення виборчого процесу	70
<i>Петрович Інна</i>	Електоральний аналіз сучасної політичної ситуації в країнах Латинської Америки	72

<i>Руденко Катерина</i>	Націоналістичні партії Великобританії	74	<i>Карпенюк Юлія</i>	Повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту: вітчизняна специфіка	100
<i>Стукан Ірина</i>	Особливості інтеграції Хорватії до Європейського уроки для України	75	<i>Артемів Віталій</i>	Вплив зовнішньополітичних факторів на національні інтереси України	102
<i>Федорак Світлана</i>	Проблема невизнаних держав Кавказького регіону: зовнішньополітичний фактор	79	<i>Багнюк Олександр</i>	Перспективи України на сучасному етапі євроінтеграції	105
<i>Брень Сергій</i>	Загальна ситуація зі свободою слова в Республіці Білорусь	81	<i>Бразалук Любов</i>	Розвиток інституту президентства в Україні	107
<i>Варжель Надія</i>	Студентський революційний рух у Росії кінця XIX - початку XX ст. як фактор політичної модернізації	83	<i>Вавулич Олександр</i>	Проблеми базування Чорноморського флоту Російської федерації на території України	110
<i>Климчук Тетяна</i>	Стратегія розширення НАТО за рахунок східних країн	84	<i>Вусатий Борис</i>	Спортивна політика України в умовах глобалізації	112
<i>Конончук Оксана</i>	Реформи М.М. Сперанського і їх роль у модернізації політичної системи Російської імперії	86	<i>Васильєва Олександра</i>	Жіночий рух в Україні як необхідний елемент розвитку громадянського суспільства	115
<i>Кобець Сергій</i>	Відносини РФ та НАТО на сучасному етапі розвитку системи колективної безпеки	88	<i>Галганець Сергій</i>	Вплив ЗМІ на формування електоральної поведінки громадян України	117
<i>Мельник Наталія</i>	Проблема взаємних територіальних претензій між Україною та Румунією	90	<i>Горбова Юлія</i>	Україна і Польща: моделі політичної модернізації	121
<i>Сотніков Ілля</i>	Врегулювання конфліктів та миротворчий процес	93	<i>Гольберт Юлія</i>	Діяльність молодіжних громадських націоналістичних організацій в Україні	123
<i>Філіпцов Олексій</i>	Транскордонне співробітництво як чинник європейської інтеграції України	95	<i>Градовий Павло</i>	Перший всеукраїнський референдум	125
	СЕКЦІЯ 3. Проблеми і перспективи політичної модернізації в Україні		<i>Григор'єва Юлія</i>	Особливості формування багатопартійної системи в Україні	127
	Підсекція 1		<i>Дзерун Сергій</i>	Національна ідея як чинник політичної модернізації	129
<i>Українець Віктор</i>	Профілактика етнічного екстремізму в Україні	97	<i>Карпюк Тарас</i>	Формування німецького етнодемографічного сегменту Волині 1800-1945 рр.	131

<i>Кондратюк Марія</i>	Політико-адміністративна модернізація політичної системи України	134	<i>Пшенична Олена</i>	Політична еліта як чинник демократизації в сучасній Україні	170
<i>Кравчук Інна</i>	Стратегія та напрямки розвитку екологічної політики України за роки незалежності	136	<i>Ралець Андрій</i>	Право на свободу слова і думки в сучасній Україні	173
<i>Красько Ольга</i>	Проблема реалізації прав людини в Україні	139	<i>Самчук Інна</i>	Правляча еліта в Україні: особливості формування та функціонування	175
<i>Кузьменко Віталій</i>	Інформаційна безпека України	141	<i>Сверба Людмила</i>	Громадська оцінка діяльності „помаранчевої” політичної еліти	177
<i>Ліннік Юрій</i>	Цензура і свобода слова в Україні: політичний аспект	144	<i>Сирота Дмитро</i>	Особливості оптимізації виборчого процесу на місцевих виборах 2010 р. в Україні	180
Підсекція 2					
<i>Штука Ірина</i>	Аспекти модернізації політичної системи України	147	<i>Тимошенко Віта</i>	Політичні технології в сучасній Україні	182
<i>Пікула Микола</i>	Місцеві вибори – 2010 в Рівному: погляд зі сторони	150	<i>Шимко Ольга</i>	Модернізація державного управління в контексті реформування політичної системи України	186
<i>Троян Віктор</i>	Національна ідентичність у вимірі сучасного українського суспільства	153	<i>Ярмолюк Оксана</i>	Проблеми молодіжної політики в сучасній Україні	189
<i>Янчарук Олег</i>	Проблеми політичної модернізації в Україні	155	<i>Шмигельська Ольга</i>	Особливості взаємодії державної влади і молоді в процесі демократизації українського суспільства	192
<i>Луцук Марія</i>	Особливості електоральної культури в сучасній Україні	158			
<i>Макарчук Наталія</i>	Вітчизняна специфіка формування іміджу політичного лідера	160			
<i>Мищук Ольга</i>	Вектори еволюції політичної культури сучасної України	163			
<i>Овдійчук Ірина</i>	Проблема демократичності виборчих технологій на президентських виборах 2010 р. в Україні	165			
<i>Ошурко Юлія</i>	Діяльність політичної опозиції як складова демократизації в сучасній Україні	168			

Горбова Юлія

(студентка 4 курсу Рівненського державного гуманітарного університету спеціальності „Історія”,
наук. керівник – к.і.н. Десятничук І.О.)

УКРАЇНА І ПОЛЬША: МОДЕЛІ ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Дилема демократії і патримоніалізму є важливим аспектом подолання внутрішніх суперечностей теорії модернізації, що втілює найбільш характерні риси найвпливовішої парадигми розвитку 1950–1960-их років – теорії девелопменталізму. Значною мірою розвиток нових підходів до політичного розвитку й критика базових постулатів класичної модернізаційної теорії були пов'язані з новим зверненням до веберівської теоретичної спадщини й перш за все до тієї її частини, в якій дається складніша картина процесів раціоналізації і демонструється комбінація й синтез форм панування в реальному історичному процесі. Зокрема, особливу увагу дослідників привернуло формування в багатьох країнах «третього світу» систем сучасного патримоніалізму (Г.Рот) і неопатримоніалізму (Ш.Ейзенштадт, Ж.-Ф.Медар), які виникли з особливого переплетення раціонально-бюрократичних елементів сучасної держави і традиційних та напівтрадиційних механізмів здійснення влади.

Нові підходи до розуміння сутності демократії та особливостей її конкретно-історичної генези в різних суспільствах дозволяють уточнити зміст поняття політичного режиму, центральним елементом визначення якого стає *баланс сил* між основними акторами, що відкриває (або закриває) доступ до використання тих чи інших стратегій, ресурсів і видів капіталу в рамках певної сукупності формальних і неформальних правил. Відповідно, спираючись на доступні стратегії, ресурси й види капіталу, актори прагнуть посилити свій вплив на політичному полі і, по можливості, захопити його повністю (вони намагаються максимізувати свій вигравш, водночас знизивши витрати на його отримання). Демократія з цієї точки зору є різновидом відкритого політичного ринку з досконалою конкуренцією, де розкол сегментів політичного поля такий, що протиборчі сили не дозволяють нікому його повністю захопити і жодна група не може претендувати на цілковиту владу.

Аналіз особливостей посткомуністичних трансформацій взагалі і пострадянських особливо дозволяє зробити висновок про те, що вони є *четвертою хвилею демократизації*, яка принципово відрізняється від

попередньої третьої хвилі. Четверта хвиля демократизації призвела як до виникнення й консолідації демократії (у країнах Центрально-Східної Європи), так і до становлення специфічних пострадянських напівдемократичних режимів, природа яких є не перехідною, а має тенденції до закріплення й відтворення. Ключовим чинником того, що виникнення демократії в пострадянських державах було швидше винятком, а не правилом, стала історична послідовність структурних перетворень, яка призвела до своєрідної *інверсії* політичного розвитку (демократизація передувала раціонально-бюрократичній трансформації), що заблокувала закріплення демократичних правил гри в окремій пострадянській політії.

Теорія неопатримоніалізму дозволяє найточніше урахувати сутність пострадянського розвитку й інтегрувати в межах єдиного підходу весь комплекс рис і особливостей, що становлять його історичну специфіку. Теза про неопатримоніальну природу пострадянських політичних режимів дозволяє досить точно відбити їхні специфічні особливості, а також помістити їх у контекст ширшого політико-історичного й соціально-філософського порівняльного аналізу різних варіантів переходу до «Модерніти», добре вивчених на прикладі країн Західної Європи, Азії, Африки й Латинської Америки. Неопатримоніальна інтерпретація пострадянських трансформацій також дає можливість розв'язання цілої низки складних дослідницьких проблем, пов'язаних зі встановленням специфіки процесів формування сучасної держави, особливостями пострадянського капіталізму, динаміки розвитку пострадянських політичних режимів тощо.

Теорія неопатримоніалізму дозволяє також глибше зрозуміти динаміку пострадянських політико-режимних змін, зокрема хвилю «кольорових революцій» на пострадянському просторі. З погляду такої перспективи, «кольорові революції» є, перш за все, розпадом моделі консолідації неопатримоніального режиму на основі політико-економічної гегемонії глави держави й вибудовування навколо й під нього клієнтарно-патронажної мережі експлуатації публічних ресурсів. «Кольоровим революціям» як «політичній раціоналізації» знизу протиставляється «силова раціоналізація» згори, яка призводить до контрреволюційної стабілізації неопатримоніального режиму. Запропонована в роботі інтерпретація уможливує побудову комплексної типології пострадянських режимів, яка враховує баланс сил і структуру союзів усередині трикутника неопатримоніальної бюрократії, рентиорієнтованих підприємців і глави держави, який контролює важелі силового і фіскального впливу (султаністський, олігархічний і бюрократичний варіанти неопатримоніалізму).

Наукове видання

**ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ:
СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД**

**Матеріали II міжвузівської науково-практичної
конференції молодих політологів**

24 листопада 2010 р.

Підписано до друку 17.02.2011 р. Формат 60x84.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 10,95. Замовлення № 101/1. Наклад 300.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненський державний гуманітарний університет
33028, м. Рівне, вул.С.Бандери,12

П 50   **ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: СВІТОВИЙ
ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.** Матеріали
II міжвузівської науково-практичної конференції
молодих політологів. 24 листопада 2010 р. – Рівне:
РДГУ, 2011. – 194 с.

УДК 32.001.76
ББК 66.0

© Рівненський державний гуманітарний
університет, 2011